

Letní provoz ve školce

„Já do žádné cizí školky nechci! Zuzanka tam taky nechodí, jede s babičkou k moři,“ nazlobený křik se mění v ukřivděné pofňukávání. Pětiletá Vendulka zpomaluje krok tím usilovněji, čím víc se s maminkou blíží k budově školky s prázdninovým provozem. Jak pracovat s takovými dětmi, když na adaptaci vlastně ani není čas?

Zajišťovat prázdninový provoz je tak trochu jako vytáhnout si Černého Petra. Mateřské školy sice mohou mít o prázdninách zavřeno podobně jako jiné školy, ale obce se většinou snaží vyjít vstříc rodičům, kteří nejsou schopni na celý čas prázdnin zajistit svým dětem program. V létě se výchovně vzdělávací zařízení v podstatě mění v sociální službu, domnívá se dětská poradenská psycholožka PhDr. Ivana Halíková. „Já bych se přimlouvala za to, aby o prázdninách víc fungovala jako celek i širší rodina,“ říká.

Jenže ne vždycky je to možné, babičky a tetičky nejsou pokaždě k mání, matkám bez partnera může chybět časová kapacita otců... Nedostatek času není ale zdaleka jediný důvod, proč mají rodiče o letní hlídání svých dětí zájem. Podle zkušeností učitelek své děti přihlašují i maminky na rodičovské dovolené. „Honzík je na děti zvyklý, jen se mnou a s miminem by se nudil,“ argumentovala jedna z nich. „U nás mají o letní provoz zájem i nezaměstnaní rodiče,“ posteskla si v diskusi na internetovém fóru jedna z učitelek. Další příspěvky dokazují, že podmínky se obec od obce liší. „U nás mají školky všude v okolí už několik let zavřeno celé léto, na nás ale zřizovatel tlačí, abychom zajistili

provoz i pro všechny jejich děti. Chtěl, abychom měli volno jen měsíc. Paní ředitelka svolala schůzi a rodiče našich dětí nás podpořili – prý chtějí mít v září učitelky odpočaté –, díky tomu jsme mohli zavřít na šest týdnů. Jinak bychom si vůbec nestihli vybrat dovolenou. V některých třídách běžně slouží jen jedna učitelka, takže v průběhu roku si dovolenou vybírat nemůžeme,“ píše pedagožka. Prázdniny jsou navíc ideální doba na opravy a údržbu, které by jinak činnost školky omezovaly.

Ve městech se školky o letní provoz často střídají, což je k učitelkám vstřícnější, ale pro děti, které postupně chodí do dvou či tří různých zařízení, to může znamenat větší zátěž. Některé obce dlouhodobě spolupracují s neziskovými organizacemi pracujícími s dětmi, které jsou v letních měsících schopné péči o děti zajistit. Ale jsou to spíš výjimky, které provoz ve školkách v dohledné době rozhodně nenahradí. Jak tedy zvládnout specifický prázdninový provoz?

Předškoláci z kola ven?

„Když se s předškoláky v červnu školka slavnostně rozloučí s tím, že jsou už velcí a půjdou

v září do školy, nepovažuju za šťastné řešení, pokud vzápětí vplují do školkového provozu znovu,“ upozorňuje psycholožka Halíková. „Od příštího roku už budou muset rodiče prázdninový provoz stejně řešit jiným způsobem. Začnou-li o rok dřív, nic se neděje. Dnes už existují i velmi dobře vedené tábory, kam berou kluky a děvčata ještě před nástupem do první třídy – dokonce to může být pro děti mnohem zajímavější a atraktivnější než návrat mezi ‚mrňata‘,“ dodává. Možná je to inspirace pro budoucí komunikaci s rodiči, letos s tím ale už nic nenaděláme...

Cizí školka

V praktickém provozu může být větším úskalím pobyt v cizí školce u dětí, které mají určité problémy. Ať už ve smyslu zvýšené úzkostnosti, hyperaktivity, větší agresivity apod. „V těchto případech považuju za důležité, aby učitelky, které mají s těmito dětmi zkušenosti, informovaly kolegyně ve školičce s letním provozem. Není to žádné troušení pomluv, ale může se předejít velkým nesrovnalostem, které by mohly vzniknout. Nápomocní by v tomto ohledu měli být i rodiče,“ domnívá se doktorka Halíková.

Adaptace

V řadě školek to o prázdninách vypadá tak, že jádro třídního kolektivu tvoří děti z kmenové školky a mezi ně přichází různý počet „cizích“ kluků a holčiček. „Domáci“ se maximálně přemístí do jiné třídy za paní učitelkou, kterou znají ze společných procházek, ze zahrady nebo která občas zaskočila, když ta jejich byla nemocná. Pro děti zvenčí je situace mnohem náročnější – úplně nové prostředí, neznámé učitelky a kolektiv vrstevníků, který se na ně dívá jako na vetřelce.

Podle psycholožky Halíkové by bylo nejlepší, kdyby se děti s rodiči mohly podívat do téhle nové školky a projít si ji ještě před prázdninami, aby první den už alespoň tušily, co je čeká. Aby věděly, jak to vypadá na zahradě, kde je pískoviště, s čím se dá ve školce hrát, kde jsou záchody a podobně. „V každé školičce je trochu jiný režim užívání prolézaček a skluzavek, mohou být jiná pravidla ohledně nošení si vlastních hraček. Tohle všechno by se mělo dítě dozvědět co nejdříve, aby se předešlo konfliktům z nedorozumění. Není moc šťastné na něj první den křičet, protože dělá něco, co nemá,“ varuje odbornice.

„Učitelky by měly s pochopením přistupovat k tomu, že dítě se obtížně přeorientovává na jiné zvyklosti, že s nimi příliš nekomunikuje, že si nehraje a někdy i odmítá spolupráci. Některé si možná vůbec nezvykne za celý

pobyt, protože dva, tři týdny jsou na jeho adaptaci příliš krátká doba. Je dobré, když dítětem z jiné školky dáme příležitost povídat o tom, co mají pěkného v té své, s čím si tam nejraději hrají, co tam rády dělají, s kým kamarádí. Vůbec není marné, když paní učitelka ví dopředu o dítěti něco hezkého – okamžitě se tím v něm posílí pocit známosti,“ soudí psycholog Václav Mertin. Určité předávání informací směrem od původní školky a rodičů považuje za přínosné i u dětí, které nemají žádné specifické problémy.

Myslet na to, že cizí děti nemusí být na leccos zvyklé, by měly učitelky i ve chvílích, kdy vydávají nejruznější instrukce. „To, co mohu říct své třídě, může být pro některé dítě zvenčí složitější k pochopení. Je potřeba mluvit jasně a srozumitelně, aby nevznikla komunikační bariéra,“ upozorňuje doktorka Halíková.

Jak si budeme hrát?

Práce ve školce by měla být z velké části orientovaná na to, aby se děti mezi sebou

poznaly, aby spolu dokázaly brzy komunikovat, skamarádily se a uměly si spolu hrát. Doktorka Halíková doporučuje využít zkušeností starších dětí, aby pomohly začlenit děti z jiné školičky do provozu. V tom mohou mít jistou výhodu školky, které v průběhu roku pracují s dětmi ve věkově smíšených třídách, protože ty starší jsou na jistou „průvodcovskou roli“ zvyklé.

Ale v každém kolektivu se najdou holčičky i kluci ochotní ukázat nováčkům, jak to u nich chodí. To je určitě vítaná pomoc, zvláště pokud jde o děti obdařené přirozenou empatií. Někteří malí pomocníci jsou ale až neodbytně starostliví nebo v jejich chování můžeme vystopovat prvky určitého dominantního nátlaku a manipulace, který bychom měli zpovzdálí monitorovat a v případě potřeby usměrnit. Pokud máme s dítětem podobné zkušenosti, může být užitečné předat je kolegyni, která bude zajišťovat letní provoz.

Program ve školce musíme přizpůsobit specifickým podmínkám: děti i učitelky jsou po dlouhém školním roce unavené, kolektiv je věkově smíšený a navíc se mnozí ani vzájemně neznají. Jakékoli snahy o ambiciózní výchovně-vzdělávací aktivity můžeme rovnou „odpískat“ i proto, že není nač navázat. Nově příchozí by si mohli v činnostech, které „naše děti“ znají, připadat nejisti a neúspěšní, což jejich

adaptační problémy, nechuť ke komunikaci, pocity sebelítosti a projevy negativismu ještě zhorší. A než bychom si nějaké vhodné podmínky vytvořili, budou děti pryč.

Když to počasí umožní, můžeme trávit s dětmi dost

času venku na zahradě,

ale i ve třídě bude základem aktivit volnější, relaxační program – malování, kreslení, modelování, zpívání, můžeme společně cvičit, hrát pohybové hry. Určitě bychom se měli snažit podporovat spíš radost z činnosti a spolupráci než soutěživost. Můžeme samozřejmě dát určitý prostor pro volnou hru, ale zpočátku budou řízené činnosti mnohem výhodnější, protože nám pomohou nastavit pravidla, lépe provedou děti režimovými požadavky a v neposlední řadě máme lepší možnost ovlivnit komunikaci a vztahy vznikající v nesourodém kolektivu. ■

PhDr. Daniela Kramulová

Učitelky by měly s pochopením přistupovat k tomu, že dítě se obtížně přeorientovává na jiné zvyklosti, že s nimi příliš nekomunikuje, že si nehraje a někdy i odmítá spolupráci. Některé si možná vůbec nezvykne za celý pobyt, protože dva, tři týdny je na jeho adaptaci příliš krátká doba.